

A Magyar Idegtudományi Társaság Története

Lénárd László és Elekes Károly

Közismert, hogy az idegtudományi kutatások Magyarországon hosszú tradíciókra vezethetők vissza, melyet olyan nevek fémjeleznek, mint Apáthy István (1863-1922), Schaffer Károly (1964-1939), Ábrahám Ambrus (1893-1989), Környei István (1901-1988), Sántha Kálmán (1903-1956), Lissák Kálmán (1908-1982), Szentágothai János (1912-1994). Többnyire e kiváló kutatók tudományos iskoláiból származott a magyar agykutatás második generációja, majd az ő tanítványaik, és immár a negyedik generáció adja a Magyar Idegtudományi Társaság tagjainak zömét.

A Magyar Idegtudományi Társaság megalakulása számos előzményre vezethető vissza. A II. Világháborút követő évtizedekben az idegtudományokkal foglalkozók többnyire a Magyar Élettani Társaság (MÉT), illetve a Magyar Biológiai Társaság, majd a Magyar Anatómus Társaság tagjai voltak, s e társaságok keretein belül működtek. Időközben azonban az egyes szubdiszciplínák valódi diszciplínákká fejlődtek, az egyes tudományterületek kiszélesedtek, új tudományterületek jelentek meg, interdiszciplináris kutatások indultak, a nemzetközi tudományos kapcsolatok javultak, és Nyugat-Európában idegtudományi társaságokat alapítottak (European Neuroscience Society, majd European Neuroscience Association, European Brain and Behavioural Society). Sőt, már 1960-ban megalakult az International Brain Research Organization (IBRO), „The World-Wide Union of Neurosciences”, és az alapító okiratban deklarálták: „The IBRO is an independent, international organization dedicated to the promotion of neuroscience and of communication between brain researchers in all countries of the world”. E jelentős tudományos szervezetek alapító tagja között magyar kutatókat is találunk, de az akkori hazai politikai helyzetből és utazási feltételekből adódóan viszonylag kis számban. Később, a Magyar Tudományos Akadémia keretein belül megalakult az IBRO Nemzeti Bizottsága is, mely nemcsak erkölcsi, hanem anyagi támogatást is nyújtott az idegtudományi konferenciák szervezéséhez.

A Magyar Élettani Társaságon belül az idegtudományokkal foglalkozók az évenként megrendezett MÉT Vándorgyűléseken külön tematikus szekciókban mutatták be tudományos eredményeiket. Ugyanakkor az egyes diszciplínáknak megfelelően új, önálló társaságok alakultak és váltak ki a MÉT-ből. Az akkori helyzetet jól érzékelteti Hársing László: A Magyar Élettani Társaság története című összefoglalója (*Magyar Élettani Társaság Jubileumi Évkönyve, 1985, Statisztikai Kiadó, Budapest, 17-93. o.*): „Az 1963. évi vándorgyűlésen az

elnök bejelentette az önálló Magyar Biofizikai, Biokémiai, Biológiai, Gerontológiai és Mikrobiológiai Társaság megalakulását, és ezzel ezeknek a diszciplináknak a kiválását a MÉT kereteiből. Rövidesen megalakult, amint az várható volt, az önálló Magyar Farmakológiai Társaság is. Ennek a változásnak a szükségessége már az előző vándorgyűlésen is egyre fokozódó mértékben érezhető volt, és tudtuk, hogy ennek előbb-utóbb be kell következnie. Megkíséreltük ugyan a MÉT integráló szerepét egyidejűleg még valamilyen formában, például közös vándorgyűlések szervezésével fenntartani, ezek a próbálkozások azonban egyre formálisabbakká váltak. Nem tudom pontosan megjelölni, hogy mikortól kezdődően, de az évek során a kutatómunka integrációjának új, nem formális, és főleg nem adminisztratív, hanem érdemi formája jelentkezett. Szükségesnek látszott ugyanis a diszciplináris különválás mellett az azonos kutatási területeken dolgozó kutatókat diszciplináris hovatartozástól függetlenül, kutatási területüknek megfelelően csoportosítani. Közelebbi rokonságot éreztek például az „idegkutatásokkal” foglalkozó morfológusok, biokémikusok, fizioológusok, patofizioológusok, farmakológusok egymással, mint a szakterületüknek megfelelő társasággal. Ez azzal a következménnyel járt, hogy a különböző társaságokra egyre nagyobb nyomás nehezedett a társaságon belüli „kutatási területeknek megfelelő” szekciók alakítására... Végül is, amikor a MÉT a megváltozott körülményeket realizálta, nemcsak hogy elfogadta, hanem messzemenően támogatta először az „Idegtudományi Szekció”, majd az „Izomkutatási”, a „Membrántudományi” szekciók megalakulását és eredményes munkáját...”.

A Magyar Idegtudományi Társaság megalakulásának másik előzménye még korábbra tehető. Az idegtudományok világméretű expanziójának a korabeli magyar tudománypolitikára is volt hatása, és a magyarországi alapkutatások technikai feltételei is némileg javultak. A 60-as évek végétől a Magyar Tudományos Akadémia egy új programot indított, ami a 70-es évek elejére egy jól szervezett és pénzügyileg támogatott, „Az Életfolyamatok Szabályozási Mechanizmusai” című keretprogrammá vált. E keretprogram egyik szekciója volt az első kísérlet arra, hogy a különböző egyetemeken és intézetekben dolgozó neurobiológusokat összegyűjtse, hogy a program keretében ismertessék kutatásaikat. Az Első Magyar Neurobiológiai Kollokvium megrendezésére 1974-ben, Tihanyban került sor, a kollokviumot Salánki János szervezte meg. A II. Magyar Neurobiológiai Kollokviumot Szegeden tartották 1978-ban Joó Ferenc és Fehér Ottó szervezésében, majd a III. Magyar Neurobiológiai Kollokviumra Veszprémben került sor 1979. januárjában, amit ismét Salánki János szervezett. Ezt követően az immár hagyományossá váló téli, januári neurobiológiai találkozó átalakult a MÉT Életfolyamatokat Szabályozó Mechanizmusok Szakosztályának Konferenciájává, amit elsőként Debrecenben tartottak 1981. január 25-27. között Székely György elnökletével. Majd

a második konferenciát Fehér Ottó szervezte meg Szegeden, 1982. januárjában. Ezekre az időkre Salánki János így emlékezett vissza (*Salánki János: Beszámoló a MÉT Idegtudományi Szakosztály Közgyűlésén, 1993*): „...Az 1974-től működő konferenciák eredeti célkitűzése az volt, hogy folyamatosan tájékozódjanak a hazai neurobiológiai kutatásokról, a különböző intézetekben folyó eredményeket bemutassák/bemutassuk, kerüljön sor azok vitájára, értékelésére. Ennek során nem adminisztratív, hanem szakmai körök mondhattak véleményt eredményekről, munkákról és a tervek jóváhagyásáról is. Ez a tevékenység végigvonult összejöveleteinken mindeztidáig még akkor is, amikor már később Idegtudományi Szakosztályként, vagyis az Akadémia Neurobiológiai Bizottságától függetlenül kezdtünk el működni, és mind a különböző kutatási programokban való szereplésünk, mind a különböző finansziális jellegű döntések alapozódtak arra a véleményre, ami az Idegtudományi Szakosztály értékelése, véleményalkotása során kialakult...”. Az 1980-as évek elején még nem jött el az idő önálló idegtudományi társaság alapítására, de valamilyen elfogadott szervezeti formát és a hivatalos nemzetközi kapcsolatok kialakítását meg kellett oldani. A szerveződésnek nem volt vagyona, nem volt tagdíj, nem volt hivatalos pénzkezelés. Ezért az 1982. évi nyári MÉT Vándorgyűlésen a neurobiológiával foglalkozó MÉT vezetőségi tagok javasolták, hogy hivatalosan is alakuljon meg a MÉT Idegtudományi Szakosztálya. Ezt a MÉT jóváhagyta és a lépés célszerűségével mindenki egyetértett. A MÉT ugyanis itthon a MOTESZ tagja volt, ugyanakkor tagja volt az International Union of Physiological Sciences-nek (IUPS) is. A MÉT szekciói az IUPS különböző Commission-jai keretében nemzetközi törekvéseiket is érvényesíthették. A MÉT nemzetközi elismertségét nagymértékben emelte az 1980-ban, Budapesten nagy sikerrel megrendezett Élettani Világkongresszus, melynek elnöke Lissák Kálmán (egyben az IUPS alelnöke) volt. A magyar neurobiológusok idősebb nemzedéke több idegrendszeri szekciót szervezett, és ezen a világkongresszuson számos fiatal kutató mutathatta be eredményeit. Sokak számára ez volt a kiindulópont a nemzetközi együttműködések kiépítése felé. Az Idegtudományi Szakosztály megalakulását követően hamarosan létrejött a MÉT Membrántudományi, Izomkutatási és Cardiovascularis Szakosztálya is.

A MÉT Idegtudományi Szakosztály vezetőségét 1982-ben öt évre választották. Elnök: Salánki János, titkár: Kemenes György, tagok: Fehér Ottó, Fürst Zsuzsanna, Grastyán Endre, Hámosi József, Karmos György, Székely György, az MTA Neurobiológiai Bizottság mindenkori elnöke (akkor Grastyán Endre), az INTERMOZG Nemzeti Bizottság mindenkori elnöke és az IBRO Nemzeti Bizottság mindenkori elnöke (akkor Ádám György).

A MÉT Idegtudományi Szakosztály I. Konferenciájának megrendezését Grastyán Endre vállalta (Pécs, 1983. január 28-30.). Ettől kezdve rendszeresen, minden év januárjában

megrendezésre kerültek a szakosztály-konferenciák. A MÉT vezetősége elfogadta az Idegtudományi Szakosztály Működési Szabályzatát (*Kísérletes Orvostudomány*: 36:337, 1984) és a MÉT szekciók pénzgazdálkodási szabályzatát is (*Kísérletes Orvostudomány*, 36:240-241, 1984).

A MÉT Idegtudományi Szakosztály következő Konferenciáját Veszprémben tartották (Szervezte: Salánki János). Kivonat a konferenciáról szóló jelentésből (*Vehovszky Ágnes, Kísérletes Orvostudomány*, 36:338, 1984): „...Hazánk 18, neurobiológiai kutatásokkal foglalkozó intézetéből mintegy 65 előadás hangzott el....Az Idegtudományi Szakosztály megalakulása – egyik elődje az Életfolyamatok Szabályozási Mechanizmusai OTTKT egyik Plénuma volt – metodikai szempontból további bővítést jelentett. Ez évben először vettek részt az MTA Pszichológiai Intézet munkatársai is, akik agyi elektromos hullámok elemzését ismertették alakfelismerési módszerekkel kondicionálási folyamatokban... A Plénumon évről évre jelen vannak gyógyszergyárak, ipari kutatóintézetek képviselői, egyre gyakrabban előadóként is....”.

Ezt követően a MÉT Idegtudományi Szakosztályának konferenciái évenként kerültek megrendezésre 1993-ig, Veszprém és egy másik hazai helyszín rotációs részvételével a következő sorrendben. Budapest, 1985. január 24-26. Szervezte: Hámosi József és Lábos Elemér; Szeged, 1986; Veszprém, 1987. Január 23-25. (egy óriási és váratlan hóvihár miatt végül is elmaradt); Veszprém, 1988. Január 25-27. Szervezte: Salánki János; Pécs, 1989. Január 26-29. Szervezte: Lázár Gyula; Szeged, 1990. Január 25-27. Szervezte: Csillik Bertalan; Veszprém, 1991. Január 26-28. Szervezte: Salánki János; Visegrád, 1992. január 22-25. Szervezte: Ádám György, és az utolsó MÉT Idegtudományi Szakosztály Konferencia, amikor a Magyar Idegtudományi Társaság (MITT) megalakult: Veszprém, 1993. Január 21-23. Szervezte: Salánki János (a konferenciák időrendi táblázatát lásd a fejezet végén). A Szakosztály évenként megrendezett konferenciáinak népszerűsége egyre jobban fokozódott. A taglétszám 1992-ben mintegy 150 fő volt. A külföldi tanulmányutakról visszajött kutatók itt ismertették a legújabb módszereket, eredményeiket. Itt hangzottak el a hazai módszertani fejlesztések eredményei is. Morfológusok, elektrofiziológusok, elemi jelenségekkel foglalkozók mellett számítógépes és rendszerelméleti szakemberek, molekuláris biológiai módszereket használók is részt vettek a rendezvényeken. Tudományos rangot jelentett a hosszabb előadások megtartása. Bár minden évben féltünk a hóviharoctól, a konferenciák januári időzítése nagyon jó volt, mert az egyetemi vizsgaszünet végére esett és a nyár elején rendezett más hazai és nemzetközi kongresszusok időzítésével nem interferált. Így a MÉT vándorgyűléseivel sem, és az anatómusok is el tudtak menni a Magyar Anatómiai Társaság

kongresszusaira. Ezt a jó januári időzítést a Magyar Idegtudományi Társaság mind a mai napig megtartotta.

1987-ben lejárt a MÉT Idegtudományi Szakosztály első vezetőségének öt éves mandátuma, így 1987. nyarán, a MÉT Vándorgyűlés idején új vezetőséget választottak, melynek összetétele a következő volt. Elnök: Saláni János, Titkár: Kemenes György, majd külföldi útja miatt Vehovszky Ágnes, Tagok: Ádám György, Buzsáki György, Csillik Bertalan, Fehér Ottó, Grastyán Endre, Hámori József, Karmos György, Madarász Emilia, Székely György és Vizi E. Szilveszter.

Jelentős esemény volt 1987-ben az IBRO Világkongresszus (Second IBRO World Congress in Neurosciences) budapesti megrendezése a magyar agykutatók számára. Számos szatellita szimpózium megrendezésére is sor került ezekben az években, többek között az akkor megalakult International Society for Invertebrate Neurobiology keretében. Időközben az European Neuroscience Society European Neuroscience Association (ENA) néven átalakult, ami gyakorlatilag különböző európai országok társaságainak szövetségét jelentette. Fontos volt, hogy a magyar neurobiológusok valamilyen hivatalos formában kapcsolódjanak ehhez az Európai szervezethez. Egyénileg elég sok magyar kutató volt az ENA tagja, de jelentős problémát jelentett a dollárban fizetendő tagdíj (már ennek az adminisztrációja is, ha meg volt a fedezet), és a külföldi kongresszusok valutában fizetendő részvételi díja. Sokan emlékezünk még arra, hogy havi fizetésünkől – családunk elől – rendszeresen félretett összegből utaztunk lelkesen, ha megkaptuk az engedélyt. A MÉT Idegtudományi Szakosztálya révén viszont ENA tagokká váltunk, ami később mentesítést jelentett az ENA tagdíj egyéni fizetése alól. *Részlet Salánki János elnök 1993. januári beszámolójából:* „...1988-ban a zürichi európai Neuroscience Meeting-en sikerült kapcsolatot teremteni az ENA vezetőségével, akik elfogadták az Idegtudományi Szakosztályt a magyar neurobiológusok ENA képviselőjeként. Ehhez már nemcsak az Egészségügyi Minisztérium, hanem a Külügyminisztérium jóváhagyása is szükségeltetett, de volt bennünk annyi kitartás, hogy nem hátrálva meg a nehézségek elől, 1988-ban létrehoztunk egy olyan hazai anyagi alapot, nevezetesen egy takarékettkönyvet, ahol az ENA tagdíjak magyar forintban való fizetését tettük lehetővé. Azóta, akik a 200 Ft tagdíjat fizetik, és ennek az ellenjegyzését az ENA megkapja, azok ENA tagnak számítanak, és ilyenformán a nemzetközi rendezvényeken teljes jogú tagként vehetnek részt, anélkül, hogy ez saját dollárjukba kerülne... Hogy a forint konvertibilissé válása után hogyan alakul ez a dolog, azt nem tudjuk...”.

Az 1992-ben Visegrádon rendezett konferencián a vezetőség most már elérkezettnek látta az időt egy önálló Magyar Idegtudományi Társaság (MITT) megalapításának

előkészítésére. Időközben a határok megnyíltak, a nemzetközi kapcsolatok jelentősége nőtt, kutatók tömegei töltötték el rövidebb-hosszabb időt külföldön. Felmerült a szükségessége az IBRO-val való kapcsolat hivatalos rendezésének is (corporate membership), és végül, megszűnt minden jogi akadály önálló szervezetek, alapítványok, társaságok alapítására. Aktuálissá vált ez a kérdés azért is, mivel az agykutatás iránti igényt, az agykutatás kiemelt támogatásának fontosságát világszerte elismerték, és Magyarország is csatlakozott a Decade of the Brain Programhoz, az Agykutatás Évtizede Programhoz. Ennek egy magyarországi programtanácsa is megalakult. Ha egy önálló magyar tudományos társaság jogilag is létezik, akkor ez a nemzetközi összefogásban való részvételt nagymértékben segítheti. Köszönettel kell megemlékezni arról, hogy az Agykutatás Évtizede Program Tanácsa és a Magyar Tudományos Akadémia éveken keresztül anyagilag is támogatta az Idegtudományi Szakosztályt, majd később a MITT-et is.

Az Ádám György által szervezett visegrádi konferenciát követően az elnök, Salánki János, körlevelet intézett a tagsághoz a MITT alapszabályzat kidolgozására. Számos tagtárs válaszolt, és többen – közöttük Lázár Gyula, Karmos György, Czéh Gábor, Bárdos György és mások – részt vettek a szabályzattervezet részletes kidolgozásában. Például Lázár Gyula javasolta, hogy a Magyar Idegtudományi Társaság nevének rövid formája ne MIT, hanem MITT legyen, de szülessék meg az angol változat is. (Ennek ellenére a társaság korai dokumentumain még a MIT kifejezés szerepel). Több javított változat után a vezetőség elfogadta azt a szabályzat tervezetet, amit a következő évi, 1993-as Konferencia közgyűlése elé kívántak vinni. A Magyar Idegtudományi Társaság hivatalos megalakulásának időzítését is 1993-ra tervezték, mivel az Idegtudományi Szakosztály második vezetőségének öt éves mandátuma akkor járt le. Időközben a titkár, Vehovszky Ágnes is külföldre ment, ezért Bárdos György kapott felkérést az átmeneti időben a MITT előkészítő bizottságába.

A MÉT Idegtudományi Szakosztály utolsó konferenciáján, Veszprémben, 1993. január 21-én megalakult a Magyar Idegtudományi Társaság.

Jegyzőkönyvi kivonat a Magyar Idegtudományi Társaság alakuló üléséről (1993. január 21.) (Appendix 1.): „...Salánki János MÉT ISz elnök javaslatára az ülés levezető elnökének nyílt szavazással megválasztották Fehér Ottó tagtársat, a jegyzőkönyv vezetőjének pedig Bárdos György tagtársat. Az ülés szavazással elfogadott napirendje: 1. A Magyar Idegtudományi Társaság megalakítása, 2. A Tisztségviselők megválasztása....A jelenlévők egyhangúan úgy döntenek, hogy a mai napon a MÉT ISz jogutódjaként megalakítják a Magyar Idegtudományi Társaságot. Az alapítók szándékukat írásban is megerősítik – lásd a 2. sz. Mellékletben szereplő jegyzőkönyvi kivonatot.....Az alakuló közgyűlés ellenszavazat nélkül, 3 tartózkodás mellett

elfogadta a MIT alapszabályát, amely azonnal hatályba lépett...” (Appendix 2.). A vezetőség megválasztásával kapcsolatos Jelölő Bizottság elnöke Ádám György, tagjai pedig Czéh Gábor, Freund Tamás, Joó Ferenc, Matesz Klára és Mihály András voltak. A Szavazatszedő- és Számláló Bizottság elnöke Csépe Valéria, tagjai Détári László és Karádi Zoltán voltak. „...A Szavazatszámoló Bizottság elnöke bejelenti, hogy a MIT elnökének többségi szavazással Lénárd László, titkárának ugyancsak többségi szavazással Freund Tamás tagtársakat választották...”. További szavazások során megválasztották a vezetőség többi tagját is,... A levezető elnök bejelenti, hogy a Magyar Idegtudományi Társaság tisztségviselői a következők: Elnök: Lénárd László, Titkár: Freund Tamás, Tagok: Baranyi Attila, Czéh Gábor, Elekes Károly, Karmos György, Lábos Elemér, Szolcsányi János, Eőző elnök (Past President): Salánki János tagtársak. A levezető elnök a közgyűlést berekeszti. Jegyzőkönyv lezárva 1993. január 21-én, 23:20 órakor. UTÓIRAT: A MIT Vezetősége 1993. január 22-én megtartott ülésén a pénztárosi teendők ellátásával Karmos Györgyöt bízta meg. A MIT ugyanezen a napon megtartott rendkívüli közgyűlésén ellenőrnek megválasztotta Makara Gábort”.

A megalakult MITT vezetőség nagy lelkesedéssel kezdte el munkáját. Először a társaság bejegyeztetését kellett elintézni. Ebben Bárdos György, Freund Tamás és Karmos György nyújtott segítséget. A Fővárosi Bírósághoz beadott kérelem dátuma: 1993. február 10. (Appendix 3.). Már március 17-én megkaptuk a pozitív választ: „A Fővárosi Bíróság a MAGYAR IDEGTUDOMÁNYI TÁRSASÁG szervezetet az 1989. évi II. Törvény 15. paragrafusának /1/ bekezdése alapján 5101 sorszám alatt a társadalmi szervezetek nyilvántartásába vette...”(Appendix 4.). Tisztázni kellett a MITT MÉT-hez való viszonyát is. A MÉT vezetőihez írt levelében (1993. május 15.) Lénárd László elnök köszönetet mondott a MÉT-nek: „...Az új társaság minden tagjának nevében szeretném megköszönni a Magyar Élettani Társaságnak és vezetőségének azt az erkölcsi és anyagi támogatást, melynek segítségével az Idegtudományi Szakosztály hosszú éveken keresztül sikeresen működhetett... A társasággá alakulást több tényező indokolta. Az idegtudományok művelői között anatómusok, biokémikusok és más olyan kutatók is vannak, akik nem tagjai a Magyar Élettani Társaságnak...Az ENA ugyancsak szorgalmazza a nemzeti társaságok megalakulását, s a jövőt egy „European Neuroscience Forum” működésével képzei el... A Magyar Idegtudományi Társaság a jövőben is jó kapcsolatokra törekszik a Magyar Élettani Társasággal, és nem felejt el azt, amit a MÉT érte tett. A Magyar Idegtudományi Társaság ösztönzi arra tagjait, hogy MÉT tagságukat ne adják fel, sőt – a szakterületektől függően – javasolja tagjainak, hogy lépjenek be a Magyar Élettani Társaságba is...”. Rendezni kellett a nemzetközi kapcsolatokat is. Már március 2-án levélben fordultunk Constantino Sotelohoz, az ENA elnökéhez, és Hugo Zwenk

titkárhoz informálva őket a MITT megalakulásáról (Appendix 5., 6.). Többszöri levelezés után sikerült a korábbi állapotot hosszú időre konzerválni: a 200 Ft tagdíj befizetése fejében a MITT tagok egyben ENA tagokká váltak (tagok maradtak). *Részlet Constantino Sotelo Lénárd László elnökhöz írt leveléből (1993. július 7., Párizs):* „...In order to involve the National Societies as well as the other European Societies of various subfields of the Neurosciences, ENA wants to modify its organization by creating a Board of Representatives from National and/or European Societies...To organize this Board of Representatives, it becomes essential that you participate to our next meeting in Madrid...our future goal: to enlarge the annual meetings of ENA towards a real European Neuroscience Forum. It is our conviction that now is the right moment to break the vicious circle which has prevented Europe from having an appropriate meeting of Neuroscience...”. Ez gyakorlatilag azt jelentette, hogy a Magyar Idegtudományi Társaságot az ENA már alapításától kezdve teljes jogú nemzeti társaságként fogadta el, másrészt, már ekkor felmerült a közös European Neuroscience Forum megalakításának igénye. Ezekben a folyamatokban nagy segítséget jelentett az, hogy Hámori József tagtársunk az ENA Council tagja volt, ellátott minket megfelelő információkkal, és katalizálta az eseményeket.

Az IBRO-val is felvettük a kapcsolatot 1993. tavaszán (Appendix 7., 8.), hogy a MITT a „Corporate Membership” státuszt elnyerhesse, és a korabeli levelezésből kiderül, hogy milyen problémát jelenthetett az új társaságnak a 400 dollár tagdíj befizetése. Hosszabb levelezést követően csak később, 1994-ben sikerült az IBRO tagságot elérni, és az elnök meghívást kapott Olga Popofftól, az IBRO Executive Directorától az IBRO 1995. évi kyotoi kongresszusára, hogy résztvegyen a Governing Council munkájában. Az IBRO Kormányzó Tanácsának a nemzeti társaságok elnökei - így Lénárd László is - tagjai voltak, de Magyarországot a Magyar IBRO Bizottság elnöke, Palkovits Miklós már korábban szavazati joggal képviselte. Így ő sokat tudott segíteni abban, hogy a „Corporate Member” státuszt megkapjuk. A dollárban történő tagdíj befizetést megint csak a Magyar Tudományos Akadémia fedezte (*Részlet Pusztai János, az MTA Nemzetközi Együttműködési Iroda igazgatóhelyettese – egyébként MITT tagtársunk - 1996. április 1-én kelt leveléből:* „Tisztelt Professzor Úr! Hivatkozva 1996. február 8-án kelt levelére értesítem, hogy az MTA hozzájárul a MITT 1995-96. évi tagdíjához. Kérem szíves tájékoztatását, hogy a tagdíjat (200+400 USD) mely bankszámlára utaljuk át...”).

A MITT I. Konferenciáját Lénárd László rendezte Pécsen, 1994. január 27-29. között. Már kezdettől a konferenciák két-nyelvűek voltak, magyarul és angolul is be lehetett jelenteni az előadásokat, posztereket. Ugyancsak törekedtünk arra, hogy a konferenciákra külföldi előadókat is meghívjunk. Az I. Konferencián részt vett Sigismund Huck, az Osztrák Idegtudományi Társaság elnöke (és az 1994. évi, bécsi ENA Kongresszus szervezője), valamint

Hitoo Nishino, a Japán Neuroscience Kongresszus alelnöke, aki jelentős összeggel támogatta társaságunkat. A vezetőség előterjesztésére később, 1995-ben, a tagság többségi szavazata alapján Hitoo Nishino lett a MITT első tiszteleti tagja. A MITT I. Konferenciáján 190 kutató vett részt, és 112 prezentáció volt (48 előadás hangzott el, és 64 poszter bemutatására került sor) az idegtudományok különböző területeiről. *Részlet az elnök beszámolójából (MITT Közgyűlés, 1994. január 28.)*: „...A MITT jelenlegi létszáma 275 fő....A MITT nemcsak az éves kongresszusok rendezését szorgalmazza, hanem egyéb tudományos rendezvényeket is támogat. 1993. szeptember 24-25-én a „Decade of the Brain” keretében, a MITT rendezvényeként zajlott le a magyar és osztrák szervezésű „Basic Neuroscience and Neurochemistry – Austrian-Hungarian Joint Meeting” Sopronban...” (szervezte: Ádám Veronika). A következő osztrák- magyar konferenciára 1995. szeptemberében került sor Grazban, amit Peter Holzer, az Osztrák Idegtudományi Társaság titkára szervezett. Valójában ez regionális konferencia volt, osztrák, magyar, szlovák és szlovén résztvevőkkel. A magyarok részvételéhez 30.000 Schilling támogatást sikerült szerezni, ami 15 fiatal kutató teljes részvételét fedezte. *További részletek az elnöki beszámolóból*: „...A MITT vezetőség javaslatára, szoros nemzetközi versenyben, Freund Tamás tagtársunkat, a MITT titkárát beválasztották az ENA Programbizottságába... Az ENA új Nominating Committee magyar tagjának Karmos György tagtársat javasoltuk, amit az ENA elfogadott... Jelen kongresszusunk megszervezése a megfelelő anyagi támogatás hiánya miatt igen nehéz volt. Nagy segítséget nyújtott az EEGszség Alapítvány, s ezért szeretném kifejezni köszönetemet Rajna Péter tagtársunknak, a kuratórium elnökének. Az utolsó pillanatban jelentős anyagi támogatást kaptunk az Agykutatás Évtizede Alaptól. Enélkül igen nehéz helyzetbe jutottunk volna. A támogatást ezúton is szeretném megköszönni Vizi E. Szilveszter tagtársunknak, a kuratórium elnökének...”.

Mintegy 15 év távlatából is megható visszagondolni arra, hogy mindenki segített, mindenki szívügyének tartotta a Magyar Idegtudományi Társaság kibontakoztatását, nemzetközi elfogadtatását. Mivel ekkor még a MITT rendkívül nehéz anyagi helyzetben volt, a vezetőség alapítvány létrehozását határozta el. *Részlet az elnök beszámolójából*: „...A vezetőség egyetértett abban, hogy az alapításra Szentágothai János akademikust kéri fel. Szentágothai Professzor Úr ezt örömmel vállalta, az alapító okirat elkészült, s bejegyeztetése folyamatban van. Az alapítvány neve: Schaffer Károly Alapítvány az idegrendszer működésének és betegségeinek kutatásáért. Nagyon remélem, hogy az alapítvány sikeres lesz...”. Az alapítvány létrehozásában, ügyeinek intézésében Karmos György pénztáros és Freund Tamás titkár végzett jelentős munkát. Mindez az utolsó pillanatban történt: 1994-ben

nagy veszteség érte a magyar idegtudományt, Szentágothai János 1994. szeptember 8-án elhunyt. Így nagyon valószínű, és egyben szimbolikus is, hogy Szentágothai Jánosnak a magyar idegtudományok érdekében végzett utolsó tette a Schaffer Károly Alapítvány létrehozása volt.

A MITT II. Konferenciáját Baranyi Attila szervezte Szegeden, 1995. január 26-28. között. Ezen a konferencián már 139 prezentáció volt (62 előadás és 77 poszter). Felkért előadások mellett külön Szentágothai János Emlékülés megrendezésére is sor került. Az előadásokat Flerkó Béla, Réthelyi Miklós és Székely György tartották. Ezen a Konferencián a Közgyűlés elfogadta a MITT Működési Szabályzatát (Appendix 9.), és az elnök bejelentette, hogy a MITT nemzetközi népszerűsítése érdekében angol nyelvű összefoglalót jelentetett meg a *Neurobiology* folyóiratban (*Neurobiology* 2(3): 267-274, 1994) a vezetőség névsorával, és angolul is közölte a MITT Alapszabályát (By-Laws) (Appendix 10). Ezt az IBRO is kérte a MITT-től. *Idézet az elnöki beszámolóból (1995. január 26.):* „...Örömmel jelentem be, hogy a Magyar Idegtudományi Társaság Corporate Member statuszt kapott az IBRO-nál. Erről David Ottoson professzor értesített 1994. október 4-én kelt levelében. Most már tehát minden MITT tag egyben tagja az IBRO-nak is. Kérésünkre az IBRO tagdíjat 1995-re 200 dollárra mérsékeltek...”. Ezen a kongresszuson az elnök ismertette az előző évben módosított alapszabályt is, mivel Kárpát-Medencei, nem magyar állampolgárok is jelentkeztek a MITT-be: „...Alapszabályunk kiegészült a külső tag fogalmával. Így a MITT Alapszabály III. Pontja (A társaság tagjai) 5. paragrafus 5. bekezdés kimondja: Külső tag lehet az a nem magyar állampolgár, aki a neurobiológia aktív művelője, és akit két rendes tag ajánlása alapján a közgyűlés többségi szavazattal megválaszt...” (Appendix 2.). A Konferencián a Magyar Kísérletes Pszichofiziológiai Társaság MITT tagjai külön szekcióban ismertették kutatási eredményeiket. A MITT III. Konferenciáját Elekes Károly szervezte Balatonfüreden 1996. január 24-27. között. 69 előadás és 118 poszter, összesen 187 prezentáció volt bejelentve, ami mutatja a MITT konferenciák egyre növekvő népszerűségét. A rendkívüli és több napig tartó hóvihár miatt az első napon ugyan némileg kevesebben jelentek meg, mert Székesfehérvárról még a vonatokat is visszafordították Budapest felé, de végül szinte mindenki, busszal-vonattal, sokszor kalandos körülmények között, mégis megérkezett, és a program rugalmas átrendezéssel és aktuális módosításokkal teljes volt. A konferencia végül nagyon jól sikerült, „a hó fogságában” együtt töltött napok segítették az összetartozás érzését és maradtak emlékezetesek mindannyiunk számára. A MITT vezetősége az előző évben pályázatot hirdetett a MITT logójára. A pályázati anyagokat átnézve a Közgyűlés egyhangúan Dr. Freund Tamásné, titkárunk felesége pályázatát fogadta el. Ez a logo a mai napig is a MITT emblémája (Appendix 11.).

A MITT IV. Konferenciáját Réthelyi Miklós rendezte Gödöllőn, 1997. január 26-29. között. Ekkor került sor a MITT második vezetőségének megválasztására, mivel a mandátum négy évre szólt. A Szervezeti Szabályzat szerint a vezetőség tagjai egyszer újraválaszthatók, kivéve az elnök személyét, aki a 4 éves mandátuma után automatikusan past president 4 évre, (ezután már nem tagja a vezetőségnek), és Past Presidentként kötelessége a választások lebonyolítása. Ennek megfelelően a választást Salánki János készítette elő. A választás eredménye alapján a MITT második vezetősége: Elnök: Palkovits Miklós, Titkár: Elekes Károly, Pénztáros: Karmos György, Tagok: Antal Miklós, Benedek György, Freund Tamás, Párducz Árpád, Toldi József, továbbá Past President lett Lénárd László.

A következő MITT Konferenciák sorrendben: MITT V. Konferenciája, Debrecen, 1998. január 21-24. Matesz Klára és Antal Miklós szervezésében, MITT VI. Konferenciája, Harkány, 1999. január 28-30. Czéh Gábor szervezésében, MITT VII. Konferenciája, Budapest, 2000. január 19-22. Hajós Ferenc szervezésében. A MITT VIII. Konferenciáját Benedek György szervezte Szegeden, 2001. január 25-27. között. Ekkor került sor a MITT harmadik vezetőségének megválasztására, amit a szabályzat szerint Lénárd László Past President készített elő. A választás eredménye: Elnök: Elekes Károly, Titkár: Párducz Árpád, Pénztáros: Halasy Katalin, Tagok: Antal Miklós, Benedek György, Freund Tamás, Szolcsányi János, Toldi József, és Palkovits Miklós lett a Past President.

A szegedi MITT Konferencia absztraktjait a megszűnő Neurobiology c. folyóirat az utolsó számában közölte. Korábban már a MÉT Idegtudományi Szakosztály, majd a MITT vezetősége is fontosnak tartotta, hogy a MITT előadások kivonatai angol nyelven megjelenjenek. Az akkori tárgyalások eredményeként a megszűnő Acta Biochimica et Biophysica Hungarica (utolsó száma: 26. Kötet 1-4. szám, 1991/1992) jogutódjaként 1993-tól új angol nyelvű folyóirat jelent meg Neurobiology néven, az Akadémiai Kiadó gondozásában. Célja hazai és nemzetközi nivós idegtudományi cikkek közlése volt. A lap főszerkesztője Halász Norbert tagtársunk volt, a szerkesztői tanácsadó testületben számos MITT tag és 32 külföldi szakember neve szerepelt. Halász Norbert javaslatára a vezetőség egyetértésével a Neurobiology a MITT „hivatalos” lapja lett, közölte a MITT híreit és a konferenciák absztraktjait. Az I. évfolyam 2. számában már megjelentek a MÉT Idegtudományi Szakosztály 1993-as veszprémi kongresszusának absztraktjai. A 3. számban Salánki János: Hungarian Neuroscience Society Founded: Background and historical review című cikkében ismertette a MITT megalapításának körülményeit (*Neurobiology* 1(3): 197-199, 1993). A Neurobiology II. Kötet 1. számában (1994) már megjelentek a MITT első, pécsi Konferenciájának absztraktjai. A 3. számában Hungarian Neuroscience Society (HNS) címmel Lénárd László elnök röviden

bemutatta a társaságot és angol nyelven közölte az alapszabályt (*Neurobiology*, 2(3): 267-274). Ezt követően a folyóirat rendszeresen közölte a MITT híreit, és minden évben megjelentek a MITT Konferenciák absztraktjai. 1996-ban a *Neurobiology* (V. Kötet 1-2) új formátumot kapott, főszerkesztője Hajós Ferenc lett. A fejlécen a következő feliratot helyezték el: „An International Multidisciplinary Journal in Neurosciences under the Auspices of the Hungarian IBRO Committee and the Hungarian Neuroscience Society”. Alatta a MITT logója szerepelt. A megnyerő külalak ellenére is tudtuk, hogy a folyóirat – annyi más magyarországi folyóirathoz hasonlóan – súlyos anyagi gondokkal küzd. Pedig a *Neurobiology* fontos volt mindannyiunk, de elsősorban a MITT számára. Nemcsak a fiatalok, hanem az idősebb, nemzetközi reputációval rendelkező kollégák is közöltek nagyszerű cikkeket a lapban. Sajnos nem elegendő. Nemzetközi szimpóziumok teljes anyaga, külföldi neves szerzők cikkei rendre megjelentek a *Neurobiology*-ban. Azt szerettük volna, hogy a fiatal PhD hallgatók eredményeiket „preliminary”-ként közöljék a lapban. Mivel a *Neurobiology* még nem kapott impact faktort (csak regisztrálták, ebben Palkovits Miklós utánajárásának volt fontos szerepe) a szerzői forrás apadni kezdett, hiszen a PhD Iskolák követelményrendszeréhez a megfelelő impact faktor érték elérése is hozzátartozott. A fenyegető anyagi problémák egyre súlyosbodtak, az Akadémiai Kiadó helyzete is megváltozott. A *Neurobiology* utolsó száma 2001-ben (IX. kötet, 3-4) a MITT 2001. évi Konferenciájának absztraktjaival pedig – menteni a menthetőt, Elekes Károly szerkesztésében - jelent meg. 2002-től kezdve a MITT Konferenciák absztraktjait az Ideggyógyászati Szemle/Clinical Neuroscience angol nyelven közli minden évben. A zökkenőmentes átszervezésben Komoly Sámuel tagtársunknak vannak érdemei, melyért ezúton is köszönetet mondunk; közreműködésével a Magyar Neuroimaging Alapítvány támogatja évek óta az előadás kivonatok megjelentetését.

A 90-es évek második felére a MITT valódi neuroscience társasággá vált. Egyre többen jöttek el a Konferenciákra, és egyre nagyobb számban jelentek meg a fiatalok. A PhD képzés bevezetését követően a MITT a fiatal kutatók tudományos fórumává vált. A fiatalok először a MITT-en mutatták be tudományos anyagaikat, mielőtt a nemzetközi fórumokra kiléptek. A Konferenciák rendkívül mozgalmassá váltak, élénk diszkussziók, viták jellemezték a poszter szekciókat. A Konferenciák minőségi értékét nagyban emelte az is, hogy minden évben meghívtak elismert külföldi kutatókat is. Az elnyert kutatás-támogatások segítségével egyre több fiatal jutott el aztán külföldi kongresszusokra. Már nemcsak néhányan, hanem jelentős számban vettek részt az ENA, az IBRO, továbbá az SfN kongresszusain is az USA-ban. Az, hogy a MITT tagjai egyben ENA, majd 1998-tól kezdődően annak utódszervezete, a FENS (Federation of the European Neuroscience Societies, melynek a MITT Berlinben alapító tagja

volt) és az IBRO tagjai is lettek, anyagi könnyebbséget is jelentett a külföldi kongresszusi részvételben. 1998-tól a MITT maga is, pénzügyi lehetőségeinek keretein belül, folyamatosan támogatja évente átlagosan 10-12 fiatal, 35 éven aluli kutatónak a részvételét a szakterület három legjelentősebb nemzetközi (FENS, SfN, IBRO) konferenciáján. Az ENA 2000-re megvalósította a European Neuroscience Forum tervét, melynek értelmében megállapodás született arról, hogy 2000-től a páros években összeurópai FENS rendezvényre (Forum of European Neuroscience) kerül sor. Ekkor a nemzeti társaságok nem tarthatnak hazai kongresszust (annual meetinget) a FENS rendezvény sikere érdekében. Ezért a nemzeti társaságok hazai kongresszusainak megrendezésére két évente, a páratlan években kell sort keríteni. Ezt a MITT tudomásul vette, és 2001-től kezdődően MITT Konferenciákat csak a páratlan években rendeztek.

A MITT IX. Konferenciájának megrendezésére ismét Balatonfüreden került sor, 2003. január 22-25. között, az új elnök, Elekes Károly szervezésével. A MITT X. Konferenciáját Csernus Valér rendezte Pécsen, 2005. január 25-29. között, és ekkor választották meg a MITT negyedik, jelenlegi vezetését a következő összetételben. Elnök: Antal Miklós, Titkár: Párducz Árpád, Pénztáros: Csillag András, Tagok: Benedek György, Détári László, Freund Tamás, Gábrriel Róbert, Toldi József, továbbá Past President: Elekes Károly. Benedek György lemondását követően a vezetésérválasztás szavazásának sorrendisége alapján Lázár Gyulát kooptálta a vezetés. A MITT XI. Konferenciáját Toldi József rendezte nagy sikerrel Szegeden, 2007. január 24-27. között. A MITT következő Konferenciájára 2009-ben Budapesten kerül sor Freund Tamás rendezésében.

A MITT Konferenciák mellett – a magyar agykutatás erejét jelezve - számos más idegtudományi rendezvényre is sor került az elmúlt években.. Ezek közül is kimagasló az a három tematikus IBRO Workshop, melyeket Debrecenben és Budapesten rendeztek (Antal Miklós, Détári László és Palkovits Miklós).

A MITT 14 éves - az előzményeket tekintve 33 éves - története során egyre fejlődött, gyarapodott. Tevékenysége eredményeképpen mára a neurobiológia legfontosabb hazai fórumává vált. Szinte már a kezdetektől sikerült elérni, hogy az európai (ENA) és más nemzetközi (IBRO) szervezetek egyenrangú tagként fogadják el a MITT-et a nemzeti társaságok sorában. Később a MITT a FENS alapító tagja lett, a FENS bizottságaiba tagokat delegált (Elekes Károly, Nusser Zoltán, Palkovits Miklós) sőt, egy cikluson keresztül (2002-2004) Freund Tamás személyében magyar agykutató volt a FENS elnöke. Mindemellett talán a legfontosabb, hogy a MITT egy élő, folyamatosan fejlődő és megújuló szervezet, tagjai között nagyon sok tehetséges fiatal neurobiológussal, nagy ígéretekkel, akik már magyar agykutatás

következő generációját képviselik. Ez a biztosítéka annak, hogy a magyar idegtudományi kutatások továbbra is a tradícióknak megfelelően nemzetközi elismertséget és sikereket érjenek el.

A Magyar Idegtudományi Társaság Története

1974-2007

Eseménynaptár

(Zárójelben a konferenciák elnökei, szervezői)

I. Magyar Neurobiológiai Kollokvium, Tihany, 1974. augusztus 21-23. (Salánki János)

II. Magyar Neurobiológiai Kollokvium, Szeged, 1978. január 28-29. (Joó Ferenc, Fehér Ottó)

III. Magyar Neurobiológiai Kollokvium, Veszprém, 1979. január 24-26. (Salánki János)

MÉT Életfolyamatokat Szabályozó Mechanizmusok Szakosztály-Konferencia (továbbiakban: MÉT ÉSzM Konferencia), Debrecen, 1981. Január 25-27. (Székely György)

MÉT ÉSzM Szakosztály - Konferencia, Szeged, 1982. január 26-28. (Fehér Ottó)

Megalakul a MÉT Idegtudományi Szakosztály. A Szakosztály vezetősége:

Elnök: Salánki János, Titkár: Kemenes György, Tagok: Fehér Ottó, Füst Zsuzsanna, Grastyán Endre, Hámos József, Karmos György, Székely György, az MTA Neurobiológiai Bizottság elnöke (Grastyán Endre), INTERMOZG Nemzeti Bizottság mindenkori elnöke, IBRO Nemzeti Bizottság elnöke (Ádám György)

MÉT Idegtudományi Szakosztály Konferencia, Pécs, 1983. január 28-30. (Grastyán Endre)

MÉT Isz Konferencia, Veszprém, 1984. január 24-26. (Salánki János)

MÉT Isz Konferencia, Budapest, 1985. január 24-26. (Hámos József és Lábos Elemér)

MÉT ISz Konferencia, 1986. Szeged

MÉT ISz Konferencia, Veszprém, 1987. január 23-25. (hóvihar miatt elmaradt)

1987 nyarán vezetőségválasztás:

Elnök: Salánki János, Titkár: Kemenes György, majd külföldi útja miatt Vehovszky Ágnes,
Tagok: Ádám György, Buzsáki György, Csillik Bertalan, Fehér Ottó, Grastyán Endre,
Hámori József, Karmos György, Madarász Emilia, Székely György és Vizi E.
Szilveszter.

MÉT ISz Konferencia, Veszprém, 1988. január 25-27. (Salánki János)

MÉT ISz Konferencia, Pécs, 1989. január 26-29. (Lázár Gyula)

MÉT ISz Konferencia, Szeged, 1990. január 25-27. (Csillik Bertalan)

MÉT ISz Konferencia, Veszprém, 1991. január 26-28. (Salánki János)

MÉT ISz Konferencia, Visegrád, 1992. január 22-25. (Ádám György)

A Magyar Idegtudományi Társaság (továbbiakban MITT) megalapításának kezdeményezése. Alapszabályzat kidolgozásának kezdeményezése.

MÉT ISz Konferencia, Veszprém, 1993. január 21-23. (Salánki János)

Megalakul a Magyar Idegtudományi Társaság, elfogadásra kerül a MITT Alapszabálya és megválasztják a vezetőséget. *A MITT első vezetősége:*

Elnök: Lénárd László, Titkár: Freund Tamás, Pénztáros: Karmos György, Tagok: Baranyi Attila, Czéh Gábor, Elekes Károly, Lábos Elemér, Szolcsányi János és Salánki János (Past President). Ellenőr: Makara Gábor.

MITT I. Konferenciája, Pécs, 1994. január 27-29. (Lénárd László)

MITT II. Konferenciája, Szeged, 1995. január 26-28. (Baranyi Attila)

MITT III. Konferenciája, Balatonfüred, 1996. január 24-27. (Elekes Károly)

MITT IV. Konferenciája, Gödöllő, 1997. január 26-29. (Réthelyi Miklós)

A MITT második vezetőségének megválasztása.

Elnök: Palkovits Miklós, Titkár: Elekes Károly, Pénztáros: Karmos György, Tagok: Antal Miklós, Benedek György, Freund Tamás, Párducz Árpád, Toldi József és Lénárd László (Past President)

MITT V. Konferenciája, Debrecen, 1998. január 21-24. (Matesz Klára, Antal Miklós)

MITT VI. Konferenciája, Harkány, 1999. január 28-30. (Czéh Gábor)

MITT VII. Konferenciája, Budapest, 2000. január 19-22. (Hajós Ferenc)

MITT VIII. Konferenciája, Szeged 2001. január 25-27. (Benedek György)

A MITT harmadik vezetőségének megválasztása.

Elnök: Elekes Károly, Titkár: Párducz Árpád, Pénztáros: Halasy Katalin, Tagok: Antal Miklós, Benedek György, Freund Tamás, Szolcsányi János, Toldi József és Palkovits Miklós (Past President)

MITT IX. Konferenciája, Balatonfüred, 2003. január 22-25. (Elekes Károly)

MITT X. Konferenciája, Pécs, 2005. január 25-29. (Csernus Valér)

A MITT negyedik vezetőségének megválasztása.

Elnök: Antal Miklós, Titkár: Párducz Árpád, Pénztáros: Csillag András, Tagok: Benedek György, Détári László, Freund Tamás, Gábrriel Róbert, Toldi József és Elekes Károly (Past President). Benedek György lemondását követően a vezetőségválasztás szavazásának sorrendisége alapján Lázár Gyulát kooptálta a vezetőség.

MITT XI. Konferenciája, Szeged, 2007. január 24-27. (Toldi József)